



הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מכשירי מילה ומצוה אם דוחים שבת

(ק"ל א') **משנה:** (4) רבי אליעזר אומר: אם לא הביא כלי (סכין מילה) מערב שבת, מביאו בשבת מגולה (דרך רשות הרבים. כדמסיק משום **חבובי מצווה**, להראות כמה חביבה עליו מילה שמחלל עליה שבת). ובסכנה (שגזרו גויים על המילה), מכסהו על פי עדים (שיעידו שסכין מילה הוא מביא, ולא יחשדוהו שמביא דבר אחר). ועוד אמר רבי אליעזר (אם אין סכין): כורתים עצים לעשות פחמין לעשות ברזל (לסכין).

(המשך **משנה:**) (2) כלל אמר רבי עקיבא: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת (כגון מכשירי המילה), אינה דוחה את השבת. ושאי אפשר לעשותה מערב שבת (כגון המילה עצמה, שזמנה ביום השמיני), דוחה את השבת.

תניא: כשם שאין מביאין אותו דרך רשות הרבים (לרבי עקיבא), כך אין מביאין אותו לא דרך גגות, ולא דרך קרפיות, ולא דרך חצירות (שלא עירבו זה עם זה. שאין מכשירים דוחים אפילו שבות דרבנן).

אמר רבי אבא בר רב אדא אמר רבי יצחק: פעם אחת שכחו ולא הביאו איזמל (סכין מילה) מערב שבת, והביאוהו בשבת דרך גגות ודרך חצירות, שלא ברצון רבי אליעזר ומחלוקתו⁴, אלא ברצון רבי שמעון, **דתנן** (עירובין פ"ט א'): רבי שמעון אומר: אחד גגות ואחד קרפיות ואחד חצירות, כולן רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן (לטלטלם בלי עירוב), ולא לכלים ששבתו בתוך הבית.

(קל"ג א') אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי עקיבא.

שיטות הראשונים

הבאת איזמל דרך גגות וחצרות: כתב **רבינו חננאל:** ואע"ג דאמר רב הלכתא כרבי שמעון (בפרק כל גגות), לגבי איזמל לא שרינן בכי האי גוונא, דבהדיא קיי"ל הלכתא כרבנן (שאין גגות וחצירות רשות אחת) וככלליה דרבי עקיבא דאמר כל מלאכה שאפשר לה לעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת. והבאת איזמל, כיון שאפשר לו להביאו מערב שבת ולא הביאו, אין הבאתו דוחה את השבת. **והרי"ף** הביא דבריו, והעלה שהלכה כרבי שמעון גם לגבי איזמל². וכן פסק **הרא"ש**³.

1. כי לרבי אליעזר מכשירי מילה דוחים אפילו מלאכה דאורייתא, ומתיר להעבירו אפילו ברשות הרבים. ורבי עקיבא אוסר להביאה אפילו דרך גגות וחצרות.

2. דהא דאפסיקא הלכתא כר"ע דאמר כל דבר שאפשר לה לעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת ליכא למיגמר מינה אלא דלא דחינן שבת ומייתנין דרך רשות הרבים בלבד כרבי אליעזר. אבל לאתווי דרך גגות ודרך חצרות ודרך קרפיות, לא שייכא בהא מילתא כלל, אלא פלוגתא דר"ש ורבנן היא, דר"ש סבר דרך גגות וחצרות וקרפיות רשות אחת, ומותר לטלטל במילי דרשות וכ"ש במילי דמצוה, וכבר אפסיקא הלכתא כרבי שמעון בהא נמי רי"ף.

3. הו"ד בב"י (יו"ד רס"ב). הרמב"ם כתב (הל' מילה ב,ו) "וְאֶפְלוּ בְּמִבּוּי שְׂאִינוּ מְעַרְבֵי, אֵין מְבִיאִין אוֹתוֹ (את סכין המילה) מִחֻצֵר לְחֻצֵר. וְאֵין עֹרֵב דְּדַבְרֵיהֶם נְדָחָה מִפְּנֵי הַבָּאָת הַסְּכִין, הוֹאִיל וְאֶפְשָׁר לְהַבִּיאָו מִעֶרֶב שֶׁבֶת." ומשמע שפסק דלא כדברי רבי שמעון הסובר אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיות כולן רשות אחת. וצ"ב שכן בהל' עירובין (גי-יט) פוסק כרבי שמעון. עיי"ש כס"מ.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות מילה, סימן רסו)

ב. מילה דוחה יום טוב ושבת, בזמנה... אבל מכשיריה אינם דוחים, כיון שהיה אפשר לעשותה מבעוד יום. ולפיכך אין עושין ספין למל בו, ואין מביאין אותה למקום למקום, ואפלו להוציאו מהבית ולהביאו דרך גגין וחצרות ומבואות שלא ערבו. אבל אם שכח הספין בגג וחצר, מתר להביאו מזה לזה, אפלו ערבו חצרות עם הבתים.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שלא)

ו. מכשירי מילה שאפשר לעשותם מערב שבת אינם דוחים את השבת; לפיכך אם לא הביא אדם למילה מערב שבת, לא יביאנו בשבת, אפלו במקום שאין בו אלא אסור דרבנן, שהעמידו חכמים דבריהם במקום כרת...

טלטול במבוי שלא נשתתפו בו

(ק"ל ב') בעא מיניה רבי זירא מרבי אסי: מבוי שלא נשתתפו בו (החצרות "שיתוף מבואות" להתיר הטלטול מחצר לחצר, ורק עשו לחי וקורה בפתחו), מהו לטלטל בכולו (כלים ששבתו בתוכו)?

מי אמרין כחצר דמי, מה חצר אף על גב דלא ערבו מותר לטלטל בכולו, האי נמי אע"ג דלא נשתתפו בו מותר לטלטל בכולו. או דילמא לא דמי לחצר, דחצר אית ליה ארבע מחיצות, האי לית ליה ארבע מחיצות (ודומה לרשות הרבים). אי נמי חצר אית ליה דיורין (כלומר עשויה להשתמש בה תדיר), האי לית ביה דיורין (שהדיורים בבתי, והבתים פתוחים לחצרות, והחצרות למבוי. ודומה לרשות הרבים)?

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב: מבוי שלא נשתתפו בו - (אם) עירבו חצרות עם בתים (כל חצר לעצמה, אבל בני החצרות לא השתתפו במבוי), אין מטלטלין בו אלא בד' אמות. לא עירבו חצרות עם בתים, מותר לטלטל בכולו (כלים ששבתו בו).

(קל"א א') ומסיק רב אשי (בטעם החילוק), מי גרם לחצרות שיאסרו (על המבוי להצריכו שיתוף להוציא מן החצרות לתוכו), בתים (שבלעדיהם היו החצרות ומבוי רשות אחת, כרבי שמעון), וליכא (ואינם), שהרי נסתלקו ממנו. ומותר להוציא מן החצרות למבוי כאילו נשתתפו.

שיטות הראשונים

טלטול במבוי שלא עשו בו שיתוף: דעת תוספות, דלמסקנה, מותר לטלטל במבוי, בין עירבו חצרות בין לא עירבו. וכן השמיטו רי"ף ורא"ש הא דרב. וכן פסק הראב"ד. ודעת הרמב"ם שמטלטלים במבוי שלא השתתפו בו דוקא

4. ולהוציא מן החצר לתוכו פשיטא לן דאסור, וכן ממנו לחצר. רש"י.

5. ורב בטעמו, כדלהלן.

6. רש"י פירש שלמסקנה, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה בשם רב את פסקו כאן, בהתאם למה שפסק רב במסכת עירובין (כרבי שמעון שחצרות ומבוי רשות אחת, בשלא עירבו בתים עם חצרות). אבל רבי יוחנן שם חלק על רב, ופסק כרבי שמעון בין עירבו בין לא עירבו. נמצא, מאחר דקיי"ל כרבי יוחנן בההיא, ממילא בטלה הא דרב, ולעולם מותר לטלטל במבוי בין עירבו חצרות בין לא עירבו.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.



בעזהש"ת
כ"ב תמוז תשי"פ
מסכת: שבת | פרק: י"ט | דף: ק"ל

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

כשלא עירבו חצרות עם הבתים. אבל אם עירבו חצרות עם הבתים, אין מטלטלין במבוי אלא בארבע אמות.
והשו"ע⁸ סתם כרוב הראשונים, והוסיף את דעת הרמב"ם.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות עירובין, סימן שפח)

א. אם לא ערבו החצרות יחד, וגם לא נשתתפו במבוי, מתר לטלטל בכל המבוי כלים ששבתו בתוכו, בין ערבו חצרות עם הבתים בין לא ערבו. ולהרב רבנו משה בר מימון, דוקא כשלא ערבו חצרות עם הבתים, אבל עם ערבו חצרות עם הבתים אין מטלטלין במבוי אלא בארבע אמות.

7. כדעת רב. אמנם צ"ב, שכן רב כאן הולך לכאורה לשיטתו בביאור דברי ר"ש, שגגות וחצרות וקרפיות כולן רשות אחת דווקא כשלא עירבו, אבל עירבו לא. ואילו הרמב"ם עצמו פסק (הל' עירובין ג, יח-יט) כרבי יוחנן ושמואל הסוברים שדברי ר"ש אמורים בין עירבו בין לא עירבו, ולפי זה אין לחלק בענייננו בין עירבו חצרות עם בתים או לא. וכן הקשה הראב"ד. וראה ביאור הגר"א (או"ח שפח, א) בביאור הבנת הרמב"ם את מסקנת רב אשי.
8. או"ח שפח, א. מקורות - רמב"ם (הל' עירובין ה, טו; ג, יח-יט). ראב"ד (השגות, עירובין ה, טו). תוספות (קל"א א', ד"ה מי גרם).